

Femtrådigt elstängsel runt fårhage. Foto: Hans Bjurling/Viltskadecenter, SLU

2019-10-31 09:44 CET

Viktigt lyssna på djurägarnas syn på skyddsåtgärder mot rovdjur

Vad tycker de som ska skydda sina tamdjur mot rovdjur? Funkar åtgärderna för dem? Tror de att de är effektiva? I sitt doktorandprojekt har Ann Eklund undersökt vad fårägare, fäbodbrukare, jägare med hund, renskötare och sällskapshundsägare tycker. Hon har sett att det kan finnas många orsaker till att tamdjursägare inte vill använda en åtgärd – allt från att den inte fungerar i vardagen till att de finner den oetisk. Det är intressant läsning - inte minst för myndigheter som ska föreslå åtgärder.

– Myndigheterna måste försöka sätta sig in i den enskilde tamdjursägarens situation. Om tamdjursägarnas synvinkel inte uppmärksammas finns risk för att myndigheterna föreslår åtgärder som upplevs som irrelevanta, nonchalanta eller omöjliga att genomföra. Det kan öka frustrationen hos tamdjursägaren. Då finns en risk att man underblåser de sociala konflikter som omgärdar rovdjursförvaltningen, säger Ann Eklund, på institutionen för ekologi, SLU.

Ann Eklund och hennes kollegor har redan fått stor uppmärksamhet för en [tidigare studie](#) som visade att de åtgärder som används för att skydda tamdjur mot rovdjur ofta inte har utvärderats vetenskapligt. Det betyder inte nödvändigtvis att åtgärder som används idag är dåliga, bara att vi inte vet säkert hur effektiva de är. Störst stöd finns för hägn där man håller tamdjuren under natten när rovdjuren är mest aktiva, boskapsvaktande hundar, skrämset och i viss mån jakt på rovdjur.

I en uppföljande enkätundersökning som besvarades av totalt 1 286 fårägare, fäbodbrukare, jägare med hund, renskötare och sällskapshundsägare blev det tydligt att tilltron till att en åtgärd fungerar är helt central. Även under Ann Eklunds 11 intervjuer med grupper av tamdjursägare framkommer att åtgärderna måste kunna minska risken för rovdjursangrepp för att vara relevanta. Tamdjursägarna drar samma slutsats som forskarna: Kunskapen om åtgärdernas funktion idag är för begränsad.

Att en tamdjursägare tror att åtgärden är effektiv är dock ingen garanti för att hen accepterar att använda den. För flera åtgärder är acceptansen låg trots att de tillfrågade bedömer att den fungerar bra. Det kan bero på att åtgärden är svår att genomföra i vardagen, att den är dyr eller tar mycket tid. Där kan myndigheterna underlätta med ekonomisk hjälp eller genom att finansiera arbetskraft.

Ibland är dock konsekvenserna svårare att hantera. Det kan finnas oro för att åtgärderna ska störa andra människor. Till exempel kan oljud från skrämmor höras av grannar, medan stängsel och användning av aggressiva vaktdjur kan begränsa allemansrätten.

Tamdjursägarna är förstås också måna om att deras djur ska må bra. Att hålla får i små fållor eller renar i hägn kan öka risken för smittspridning och parasiter. Jakthundar som bär skyddsvästar riskerar att få skavsår, fastna i ris och buskar eller överhettas.

För att en åtgärd ska accepteras av tamdjursägarna måste den också anses vara etisk, rättvis, och följa lagstiftningen. För fäbodbrukare som har sina djur på fritt bete i skogen så riskerar boskapsvaktande hundar att bryta mot lagstiftningen om tillsyn av hundar. För fårägare som ser hundar som familjemedlemmar kan det upplevas som oetiskt att lämna en boskapsvaktande hund ute i en hage med fårfloeken.

På samma sätt kan en renskötare anse det oetiskt att skrämra ett rovdjur från renhjorden och se rovdjuret kämpa sig fram i djup snö och skare utan att det finns någon plan för vart det ska ta vägen. Eftersom det är beroende av renkött kommer djuret antingen att svälta ihjäl eller leta sig fram till en annan renhjord. I sådana fall spelar det inte så stor roll hur effektiv djurägaren tror att åtgärden är, det är ändå inte acceptabelt för personen att genomföra den.

Men alla åtgärder kan vara mer eller mindre acceptabla för enskilda tamdjursägare.

– Därför har representanter för de myndigheter som ska stödja tamdjursägarna en viktig uppgift. Om de kan stödja användning och underhåll av åtgärder som tar hänsyn till tamdjursägarens situation så kan de göra det lättare för tamdjursägare att hantera oron för sina djur. Åtgärdena kan då bidra till en framtid för både stora rovdjur och tamdjurshållning, säger Ann Eklund.

En mer utförlig populärt skriven sammanfattning på svenska finns på s 73–75 i avhandlingen.

Projektet är ett interdisciplinärt projekt, som finansierats av forskningsrådet Formas och genomförts i samarbete med Miljöpsykologiska enheten vid Lunds tekniska högskola och Mittuniversitetet i Östersund.

MSc **Ann Eklund** försvarade sin avhandling "On the other side of the fence. Multidisciplinary perspectives on intervention use to prevent large carnivore attacks on domestic animals in Sweden" vid SLU den 25 oktober 2019. Opponent var Katarina Rønningen, seniorforsker, RURALIS, Trondheim, Norge.

Mer information

Ann Eklund

Institutionen för ekologi; Viltskadecenter

Grimsö forskningsstation, SLU

ann.eklund@slu.se, 0581-69 73 40

Länk till avhandlingen (pdf)

<https://pub.epsilon.slu.se/16360/>

Pressbilder

Viltskadecenter vid SLU har fotografier som får användas fritt i artiklar om detta pressmeddelande; fotograf och källa ska anges. Se:

<http://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/kontakt/bilder/>.

Två av dessa visas nedan:

Femtrådigt elstängsel runt fårhage. Foto: Hans Bjurling/Viltskadecenter

Lapptyg längs fårstängsel. Foto: Hans Bjurling/Viltskadecenter

Kontaktpersoner

David Stephansson

Presskontakt

Presskontakt

Forskningsinformation

David.Stephansson@slu.se

018-67 14 92

072-511 69 90